

Coöperatie Duurzaam Alphen-Chaam

College van burgemeester & wethouders
van gemeente Alphen-Chaam
Postbus 3
5130 AA te Alphen.

Alphen-Chaam, 1 februari 2022

Zienswijze burgerinitiatief Duurzaam Alphen-Chaam op de conceptnota “Kleinschalige initiatievenkader duurzame energie Alphen-Chaam”

Geachte College,

De door menselijk handelen versnelde klimaatverandering is voor iedereen zichtbaar en voelbaar. De noodzaak om de verwarming van de aarde onder meer door de reductie van klimaatschadelijke gassen (waaronder CO₂) tegen te gaan om de leefomgeving en kansen ook voor toekomstige generaties te waarborgen, wordt inmiddels breed geaccepteerd in onze maatschappij. Niet voor niets hebben wij ons ook in Alphen-Chaam gecommitteerd aan het verplichtende doel zorg te dragen voor de CO₂-reductie van 49 % in 2030 (t.o.v. 1990) uit elektriciteit- en warmteverbruik. Wij hebben dus nog maar 8 jaar om dit doel te bereiken.

Urgentie is geboden om de doelstelling 2030 ook daadwerkelijk te realiseren. Urgentie omdat de klimaatgevolgen steeds nijpender beginnen te worden en omdat elke vertraging in het bereiken van ons doel ongekend hoge maatschappelijke meerkosten en extra schade aan de leefomgeving / natuur zal betekenen.

Prima bouwsteen – maar helaas nog zonder verbinding

Het voorliggende “concept kleinschalig initiatievenkader duurzame energie” zien wij dan ook als een heel goede bijdrage op onze gezamenlijke weg. Het is zonder meer heel vakkundig samengesteld en onderbouwd. Compliment! Hiermee hebben wij een goed vertrekpunt voor verdere uitwerkingen bereikt. Vanuit ons perspectief is het concept op dit moment alleen nog niet af.

Coöperatie Duurzaam Alphen-Chaam

A) De aansluiting op de doelstelling CO2-reductie in 2030 is niet toereikend!

De CO2 reductie van 49 % in 2030 heeft betrekking op elektrische energie plus de energie die voor de warmteopwekking gebruikt wordt (aardgas).

Alleen het verbruik van elektrische energie was in 2020 volgens het concept al 47,5 GW. Hierbij kunnen wij - uitgaande van het naar schatting meer dan tweevoudige daarvan voor warmteverbruik - zeker nog eens ca. 105 GW voor het warmte-equivalent bij optellen. Ons momentele energieverbruik in AC ligt dus gesimuleerd bij rond 152 GW. Zo zijn het dan eerder 74,7 GW (49 % van 152 GW), die wij door lokale duurzame energie tot 2030 zouden moeten vervangen.

Via de weg “grote daken” zouden wij volgens het concept in 2030 13 GW duurzaam kunnen produceren (bestaand en nieuw, wat met de 25 % invulling al de maximale waarde lijkt te zijn). Nog niet nader gedefinieerd blijft dus een verschil van rond 61,7 GW (74,7 minus 13 GW) dat via andere wegen tot 2030 ingevuld en gerealiseerd moet worden.

Hoeveel daarvan door de andere kleinschalige manieren (zonneweide < 2 ha en kleine windmolens) t/m 2030 opgewekt worden is niet bekend. Het lijkt ons in ieder geval nauwelijks haalbaar / realistisch om het tekort aan duurzaam energieopwekking alleen daarmee in te vullen.

Wij verzoeken de gemeente te evalueren of het (gedeeltelijk) voortrekken van grootschalige energieopwekking niet inmiddels een noodzaak is geworden, willen wij onze doelstelling bereiken.

[Over fysieke congestie nog dit: Wij zullen sowieso tekort schieten indien wij alleen maar op grotere netwerk capaciteiten ergens na 2030 gaan hopen. Wij kunnen collectief ook zelf iets doen door slimmere oplossingen zoals vraagaansturing en lokale energieopslag ook collectief te ontwikkelen.]

In ieder geval zal de hoeveelheid energie via de kleinschalige aanpak (daken, zonneweides, kleine windmolens) sterk afhankelijk zijn van daadwerkelijk gerealiseerde voortvarendheid / proces snelheid in de praktijk. Dit vraagt om een sterke interactie tussen de betrokken partijen door het initiatiefrecht breed uit te dragen.

Volgens ons ontbreken er daarnaast ook maatregelen voor de gewenste maatschappelijke inbedding van deze nieuwe energiebronnen in onze dorpsgemeenschap (hierover later meer).

Coöperatie Duurzaam Alphen-Chaam

B) Van het aardgas af...

Wij gaan de warmtetransitie in, wij zijn bezig met energiebesparing (isolatie etc.) en wij weten dat wij in onze regio voornamelijk naar elektrische oplossingen zullen moeten kijken om onze woningen te kunnen verwarmen. De vraag naar elektrische energie zal dus alleen maar verder toenemen.

Willen wij deze uitdaging serieus oppakken dan moeten wij een plan / programma opstellen en met concrete maatregelen onderbouwen en faseren hoe wij dit willen en kunnen bereiken. Volgens ons ontbreekt er dus op dit moment zowel de verbinding naar onze totale doelstelling, als ook de concretisering door een helder maatregelprogramma. Daarbij zal het nodig zijn om ook op de ambitie / verbintenissen voor na 2030 tot aan 2050 te anticiperen.

Wij van DAC verzoeken de gemeente Alphen-Chaam spoedig werk van een toereikend realisatieprogramma te maken en bieden hierbij onze volledige medewerking aan!

C) Grootschalige energieopwekking eerder oppakken dan 2030!

Hoewel wij het alvast voortrekken van kleinschalige energieopwekking zeker begroeten, ontbreekt in deze nota de aansluiting op het vraagstuk “grootschalige energieopwekking”.

Wij weten allemaal dat die eveneens noodzakelijk zal zijn voor het bereiken van onze doelstellingen voor verduurzaming. Het is ons bekend dat dit jaar een participatietraject voor de grootschalige energieopwekking opgestart gaat worden. Toch moeten wij op gegeven moment beide manieren, kleinschalig en grootschalig, in het landschap integreren. Er bestaan zeker op verschillende plekken onderliggende afhankelijkheden.

Hoe stellen wij zeker dat er nu niet al keuzes gemaakt worden die latere (grootschaligere) opwekking in de weg gaan staan? Is meegenomen dat er percelen voorlopig gereserveerd zijn/worden voor voorgenomen grootschalige energieopwekking?

Waarborgen van de daadwerkelijk realisatie “kleinschalige energieopwekking”.

Stel de burgers centraal!

In de voorliggende conceptnota zijn geen verplichtingen meegenomen dat het daadwerkelijk gaat gebeuren meegenomen. Er is alleen sprake van voorwaarden indien een project gerealiseerd gaat worden. Het initiatief ligt dus alleen bij de grondeigenaren, resp. bij de initiatiefnemers, waarbij de realisatie volledig vrijblijvend is.

Coöperatie Duurzaam Alphen-Chaam

Volgens de voorliggende nota zouden “gewone burgers” zonder grondposities bij de kleinschalige energieopwekking geen enkele rol hoeven te spelen (uitzondering omgevingsdialoog). In feite worden met name (agrarische) ondernemers aangesproken en publiekrechtelijke grondeigenaren.

Wij denken dat we met deze uitsluiting geen recht doen aan de belangen en interesses van de grote meerderheid van “gewone dorpsbewoners”! Iedereen zal (direct of indirect, landschappelijk beeld, etc.) te maken krijgen met de gevolgen van kleinschalige energieopwekking. Ook lopen wij het risico dat uiteindelijk onder de streep externe of commerciële partijen met de lusten (winst) er vandoor gaan. Dat zal voor de acceptatie en draagkracht in de gemeenschap funest kunnen worden.

Het is dus van belang dat wij ook de burgers “mee krijgen” en de betrokkenheid van dorpsgemeenschap voor de gevolgen van de energietransitie verhogen (het “dit project is ook van ons”-gevoel). Laat ons niet vergeten, wij hebben met zijn allen in de energietransitie nog een lange weg te gaan.

Wij stellen hiervoor twee maatregelen voor:

- 1) Maak (naast het beschreven traject “buurtdialoog”) in specifieke treden en sectoren ook financiële burgerparticipatie mogelijk.
- 2) Voorzie voor kleinschalige energieopwekking de optie van deelname aan projecten via een ontwikkelfonds / participatiefonds en ondersteun dit wellicht ook als gemeente met financiële middelen.

Ad 1) Financiële burgerparticipatie

De ontwikkeling van kleinschalige projecten kan volgens de nota op percelen in eigendom van publieke organisaties of op die van (agrarische) ondernemingen. Dat grondenstukken in publiek eigendom in principe zelfs verplicht kunnen worden om projecten qua investering en ontwikkeling volledig / verregaand aan de gemeenschap over te laten ligt voor de hand (publiek / maatschappelijk project).

Echter, ook bij ondernemingen kunnen situaties ontstaan waarbij burgers financieel mee participeren bij het daadwerkelijke project. Wij hebben het immers over grondoppervlakten (buiten het bouwvlak) waarover geen andere bouwrechten gegund zijn. Ook zijn wij van mening dat het niet de taak van de gemeente is om inkomenspolitiek voor bepaalde doelgroepen te bedrijven.

Coöperatie Duurzaam Alphen-Chaam

Voorstelbaar zou bijvoorbeeld deze invulling kunnen zijn (wij geven hier een richting aan):

	Gronden	Gronden
	in eigendom van publieke organisaties	in eigendom van private ondernemingen
Mogelijke participatie burgers (% van totaal)		
Binnen een cirkel van tot 1.500 meter van dorpsrand / gehucht	> 90 %	> 50 %
Buiten een cirkel van van 1.501 meter van dorpsrand / gehucht	> 90 %	> 25 %
Direct op het bouwvlak of direct aansluitend	> 50 %	>= 0 %

Het doel van de beoogde financiële participatie is drieledig. Ten eerste om de dorpsbewoners zichtbaar onderdeel te laten zijn van de energietransitie. Wij wijzen hiermee externe / commerciële partijen die alleen met de lusten ervandoor willen gaan duidelijk terug. Ten tweede om ondernemingen een extra financieringsmogelijkheid beschikbaar te stellen (waardoor mogelijk drempels weggehaald kunnen worden). Ten derde om de vrijblijvendheid in de realisatie een richting te geven door een zich versterkend proces in te gaan. Immers moeten wij vaart maken om onze duurzame doelen daadwerkelijk te bereiken. Hier sluit dan ook het proces aan dat geïnitieerd wordt door de oprichting van een collectief burgerfonds.

Naast het aspect financiële participatie mogen wij ook niet vergeten dat de toename aan zonne-energie productie de beperkingen op het net (congestie) alleen maar zal verergeren. Indien wij willen voorkomen dat de productie gedurende de zomermaanden tijdelijk uitgeschakeld moet worden om te hoge spanningen op het net te voorkomen, is het van belang om voorzorgmaatregelen te treffen. Dit bijvoorbeeld door de opslag van energie goed te organiseren, wat collectief ook veel beter geregeld kan worden (dag opslag of later zelfs buffer voor de warmtevraag).

Ad 2) Oprichten van een burger-participatiefonds Alphen-Chaam

Een fonds kan financiële middelen verzamelen en investeren in projecten. Een burger-participatiefonds moet toegankelijk zijn voor alle burgers, ongeacht de hoogte van de inleg. Hieruit kunnen lokale projecten (mede-)gefinancierd worden. Het fonds is onderdeel van een coöperatie en daarmee democratisch georganiseerd. In tegenstelling tot een klassieke

Coöperatie Duurzaam Alphen-Chaam

“postcoderoosproject” door een energiecoöperatie waarbij voor een specifiek project leden, resp. geldschietters gezocht worden, werkt het participatiefonds met een andere insteek.

Elke burger kan lid worden vanaf een minimale inleg (bijvoorbeeld € 50 of 100) waarmee een eerste basis wordt gelegd en een brede burger coalitie mogelijk wordt (iedereen heeft stemrecht). Daarnaast kunnen burgers aanvullend met een hoger bedrag deelnemen aan de te realiseren projecten. Indien de gemeente zelf ook financiële middelen beschikbaar kan stellen, graag! Ook zal het dan een optie zijn om - indien nodig - vreemd vermogen op te nemen. Uitgangspunt blijft in ieder geval dat de zeggenschap bij de burgers komt te liggen en daarmee een breed draagvlak wordt gecreëerd.

Het participatiefonds kan zelf het initiatief nemen om projecten op te starten (zeker bij gronden in publiek eigendom) en kan actief de samenwerking zoeken met ondernemers voor gezamenlijke projecten, resp. projectfinanciering. Hiermee verminderen wij tegelijk het risico dat er maar weinig projecten van de grond komen.

Wij mogen niet vergeten dat naast de kleinschalige energieopwekking ook de grootschalige opwekking eraan zal komen (ook hier met het doel > 50 % eigendom voor burgers) en ook de warmtetransitie zal een collectieve / coöperatieve werkwijze nodig hebben om een succes te worden. Dit kan dus hier een ideale aftrap vormen.

Wij zijn van mening dat het ons vertrekpunt moet zijn externe / commerciële partijen niet toe te staan om eigendom en eigenaarschap aan projecten voor de energieopwekking in ons dorp te verwerven, ook niet indirect (gezamenlijk met grondeigenaar). Uitzonderingen hierop zijn alleen mogelijk als de dorpsgemeenschap (energiecoöperatie(s) / burgerfonds) de realisatie uit eigen kracht en middelen voor niet haalbaar acht. Partner voor grondeigenaren / initiatiefnemers is dus in de basis altijd de dorpsgemeenschap.

Onze zienswijze is dat het onderdeel (financiële) participatie – naast ook in andere delen van de energietransitie – meegenomen moet worden in deze bouwsteen kleinschalige energieopwekking. Zorgen voor draagkracht door en deelname van burgers, door een brede dorpsgemeenschap! En aanvullend, het stimuleren van de daadwerkelijke projectrealisatie!

Overige opmerkingen concept nota:

Toetsingscriteria

- Inpassingen zonnepark in het landschap door inheemse **en** vogel/insectenvriendelijke gewassen.
- Stel zeker dat de te plaatsen zonnepanelen en systemen milieuvriendelijk zijn (o.a. pfas vrij, zonder zware metalen, etc.). Te streven is uiteindelijk naar een *cradle to cradle* invulling op basis van de actuele technische mogelijkheden.

Coöperatie Duurzaam Alphen-Chaam

- Prefereren van een zuid-opstelling omdat zo meer lichtinval op de bodem mogelijk is en daardoor betere vegetatie en bodemstructuur. Dat dit mogelijk ten laste kan gaan van de productie moeten wij voorlief nemen omdat wij ook naar bodemkwaliteit op de langere termijn moeten kijken.
- Voorkom zicht op de constructie van zonnepanelen (achterkant en stellingen) en los “rafelranden” op door ze aan de zicht te onttrekken.
- Neem nu al de afvalproblematiek mee op zoals bijv. dat initiatiefnemers verplicht zijn te voldoen aan de richtlijn Afgedankt Elektrisch en Elektronisch Afval (AEEA).
- Maak het mogelijk dat onder bepaalde omstandigheden de looptijd van de vergunning ook verlengd kan worden, dit om te voorkomen dat nog goed werkende installaties afgebroken moeten worden hoewel er maatschappelijk gezien nog steeds grote behoefte is aan duurzame energieopwekking en die anders niet lokaal ingevuld kan worden.
- Beperk het aantal kleine windmolens per cluster op bijv. max. 5 stuks (er zijn voor wind nu nog geen afstandsregels benoemd).

Vragen

- De zonneladder van Alphen-Chaam is heel sterk vanuit agrarisch perspectief opgezet. Waarom is van de gebruikelijke zonneladder afgeweken? Wij willen benadrukken dat bij de zonneladder geen sprake mag zijn van volgtijdelijkheid (dus niet stap per stap maar tegelijk) omdat wij anders nog meer tijd verliezen.
- Wat is de reden dat de minimale afstand voor het verplicht opzetten van een “omgevingsdialoog” bij wind en zon verschillend zijn (wind binnen 200 meter, zon binnen 500 meter)? Volgens ons zou dat gelijkgetrokken kunnen worden.

Wij zoeken het gesprek! De energietransitie is taak van ons allemaal!

Met vriendelijke groeten,

Jan de Koning / Rainer Flake

Coöperatie Duurzaam Alphen-Chaam

Coöperatie Duurzaam Alphen-Chaam

Pagina met ondertekening:

Coöperatie Duurzaam Alphen-Chaam

- Prefereren van een zuid-opstelling omdat zo meer lichtinval op de bodem mogelijk is en daardoor betere vegetatie en bodemstructuur. Dat dit mogelijk ten laste kan gaan van de productie moeten wij voorlief nemen omdat wij ook naar bodemkwaliteit op de langere termijn moeten kijken.
- Voorkom zicht op de constructie van zonnepanelen (achterkant en stellingen) en los "rafelranden" op door ze aan de zicht te onttrekken.
- Neem nu al de afvalproblematiek mee op zoals bijv. dat initiatiefnemers verplicht zijn te voldoen aan de richtlijn Afgedankt Elektrisch en Elektronisch Afval (AEEA).
- Maak het mogelijk dat onder bepaalde omstandigheden de looptijd van de vergunning ook verlengd kan worden, dit om te voorkomen dat nog goed werkende installaties afgebroken moeten worden hoewel er maatschappelijk gezien nog steeds grote behoefte is aan duurzame energieopwekking en die anders niet lokaal ingevuld kan worden.
- Beperk het aantal kleine windmolens per cluster op bijv. max. 5 stuks (er zijn voor wind nu nog geen afstandsregels benoemd).

Vragen

- De zonneladder van Alphen-Chaam is heel sterk vanuit agrarisch perspectief opgezet. Waarom is van de gebruikelijke zonneladder afgeweken? Wij willen benadrukken dat bij de zonneladder geen sprake mag zijn van volgtijdelijkheid (dus niet stap per stap maar tegelijk) omdat wij anders nog meer tijd verliezen.
- Wat is de reden dat de minimale afstand voor het verplicht opzetten van een "omgevingsdialoog" bij wind en zon verschillend zijn (wind binnen 200 meter, zon binnen 500 meter)? Volgens ons zou dat gelijkgetrokken kunnen worden.

Wij zoeken het gesprek! De energietransitie is taak van ons allemaal!

Met vriendelijke groeten,

Jan de Koning / Rainer Flake
Coöperatie Duurzaam Alphen-Chaam

Coöperatie Duurzaam Alphen-Chaam
gevestigd in 5131CH 14
KvK 766 99 595